

Lukács Antal

KATONASÁGOM ÉS FOGSÁGOM TÖRTÉNETE

A KATONASÁG

Én, Lukács Antal, 1923. április 27-én születtem Csíksomlyón. 1944 szeptemberének első napján a csíksomlyói községi jegyző, Parentézy, átadta a katonai behívót azzal a figyelmeztetéssel, hogy ha nem vonulok be rendes időben, akkor a hadbíróság elé állítat. (A családban én lettem a negyedik katona, a két bátyám és édesapám már katonák voltak.) Ez abban az időben volt, amikor az Úzvölgyében és a Gyimesekben már folyt a kegyetlen háború. A következő nap Parentézy jegyző lóháton körüljárta a községet és felszólította a lakosságot, hogy mindenki meneküljön, mert itt vannak az oroszok a sarkunkban, kímélet nélkül mindenkit megölnék. Sajnos, elérte vidékünket a tragikus háború. Nagy gond nehezedett rám. Meneküljek a család itthon maradt tagjaival együtt, vagy a katonaságot válasszam? Végül úgy határoztam, hogy valameddig elkísérem a családot, azután pedig jelentkezem a katonai egységnél.

Lukács Antal fiatalkori képe

Más megoldás nem volt a meneküléshez, így egy szénahordó szekérre pakoltuk fel a legszükségesebb dolgainkat, minden mást itthon hagytunk. Kéttelhezes fogattal elindultunk Székelyudvarhely irányába, anyám, leánytestvérem, bátyám felesége két kiskorú gyermekkel és én. A Tolvajos-tetőt elértük, ott megpihentünk. Nagy karaván gyűlt össze a menekülőkből. A pihenés után folytattuk utunkat. Másnap elértük Szentegyháza községet. Tovább már nem volt bátorságom időzni, ott

kellett hagyjam szomorúan a női családtagjaimat. Kijöttem a főútra, elindultam Csíkszereda irányába. Nem sok idő után jött egy német katonai autó, amelyet leintettem. Szerencsére felvett és elhozott Csíkszeredáig.

Hazajöttem a katona-kofferért (láda) és még aznap jelentkeztem a Csíkszeredai Első Székely Hegyi Tüzér Pótosztálynál, Andrassy hadapród őrmesternél. Ő volt akkor a parancsnok. Ott találkoztam Szántó Ferenc őrmesterrel, Téglás Tivadar tartalékos őrzetével és egy Izsák Ferenc nevű újonccal, aki tatabányai volt. Mi négyen voltunk civilben és még volt tizenhét tartalékos katona, akik ki voltak helyezve különböző szolgálatokra. Két nap múlva jött a parancs, hogy a csapattest után vagyunk irányítva Margittára (Bihar megye). Másnap kiköltöztünk az állomásra, a dolgainkat bepakoltuk egy föld nélküli tehervagonba és Szántó őrmester javaslatára deszkával lefedtük, azzal a szándékkal, hogy valahol élelmet kaphatunk érte. Ez volt az utolsó szerelvény, amelyik katonákat szállított Csíkszeredából.

Gyergyószentmiklós állomásán állt egy katonatiszt. Amikor meglátta, hogy katonák vannak a vonaton, azonnal leparancsolta a tizenhét katonát Andrassy őrmesterrel együtt, azzal az indokkal, hogy a partizánok betörték a városba és meg kell semmisíteni őket. Mi, négy civil katona, maradtunk a vonaton. Folytattuk utunkat tovább Margitta felé.

Pár nap múlva megérkeztünk Margittára. Az ottani parancsnokság tovább irányított Sopronba. Az utazás eltartott majdnem négy hétig. Volt olyan állomás, melyen kitoltak egy mellékvágányra, és ott voltunk napokig. Az idővel nem is lett volna probléma, inkább az élelem okozott gondot. Sokat éhezünk, nem volt más ennivalónak, csak dobozos paradicsomszós és levestészta. Ezt főztük és ettük egyfolytában, így az utolsó napokra már annyira elteltünk szagával és ízével, hogy nem tudtuk megenni. Szerencsére néha sikerült deszkáért cserébe élelmet szerezni, ez enyhítette éhségünket. Borzasztó, félelmetes és keserves utazás volt Sopronig, mert többször is bombázást éltünk át.

Sopronból kihelyeztek egy közeli községbe, Petőházára. Ott alakult meg a tüzérosztály, és megkezdődött a kiképzés. Egyik nap nagy meglepetés ért, amikor felsorakoztattak a parancs hirdetésére: Horthy kormánya kapitulált, és ettől a perctől a németek ellenségeinkké váltak, továbbá be leszünk osztva különböző őrségekbe, és ha támadnak a

németek, második felszólításra löni kell őket. Másnap újra sorakoztat-
tak, ismét parancshirdetés következett. Az osztályparancsnok tartott
egy rövid beszédet. Kijelentette, hogy fordult a történelem kereke,
Szálasi Ferenc átvette a hatalmat, újra a németek barátai lettünk,
harcolunk tovább. Ekkor tettük le a katonai esküt.

Tovább folytatódott a kiképzés. Pár nap múlva jött a parancs, hogy
visznek vissza Sopronba szakkiképzésre. 1944. december 6-án, Miklós
napján történt életem legborzasztóbb eseménye. Megszólaltak a szirén-
ák és mi azonnal kimenekültünk a közeli erdő szélére. Rövid idő
múlva megjelentek a bombázó repülőgépek, először leírtak egy felderítő
kört. Egy frontharcos őrmester tartott velünk, az ő jelenléte volt életem
megmentő szerencséje, mivel a következőket mondta nekünk:

- Fiúk, itt olyan hatalmas bombázás következik, hogy kő kövön nem
marad! Meneküljünk minél feljebb az erdőbe. Kövessetek engem!

Nem nagy távot tehattünk meg, pár száz métert, máris kezdődtek a
hatalmas robbanások. Olyan erősségük volt, hogy az erdő megrengett
alattunk. Ez a szőnyegbombázás kétszer megisméltődött. Másképp nem
tudtunk védekezni, csak úgy, hogy hasra feküdtünk, füleinket ujjunkkal
bedugtuk, szájunkat kitátottuk. Nem tudom, mennyi ideig tarthatott a
bombázás, nekünk ott nagyon-nagyon hosszúnak tűnt. Egy idő múlva
a szirénák jelezték a bombázás végét, mi pedig visszaindultunk.
A bombázás okozta károk rémisztőek voltak, ijesztő volt látni azt az
égbekiáltó szörnyűséget. Rengeteg holttest feküdt mindenhol, az erdő
a sebesültek jajgatásától volt hangos. A látványt borzasztóbbá tették a
szétszaggatott emberi testek, szétszóródott végtagok. Elmondhatatlan
az az érzés, amit az a sok ártatlan katona és civil halott látványa keltett
bennem. Elbetegített. Később, amikor magunkhoz tértünk ebből a
sokkos állapotból, elkezdtük a halottak összegyűjtését és elszállítását
a laktanya udvarára. Még visszagondolni is borzasztó arra, ahogyan a
véres, megcsonkított testeket raktuk fel a szekerekre, autókra. A se-
besülteket is összegyűjtöttük, akiket aztán kórházba szállítottak. Elő-
ször bajtársainkat, majd a civileket gyűjtöttük össze. Ma is hálával
gondolok az őrmesterre, aki után kimenekültünk az erdőbe, mert
időben felismerte a veszélyt.

A szörnyűségek után folytatódott a katonai kiképzés. Megkezdődött
a katonák önkéntes beszerzése a Hunyadi és a Szent László
hadosztályokba, a Szálasi hadseregébe. Kedvező feltételekkel csalogat-

ták az újoncokat: új ruha, jobb étkeztetés, dupla zsold, dupla cigaretta adag és mindenféle kedvező ellátás. Nekem ez gyanús volt. Este elmentem a tiszti laktanyához és felkerestem Szántó Ferenc hadapród őrmestert, aki akkor az étkezde főnöke volt, hogy kérjem ki a véleményét. Ő volt az, akivel együtt utaztunk Csíkszeredától Sopronig és nagyon megbízható és jóindulatú embernek ismertem. Érdekelt a véleménye, hogy szerinte jelentkezzek-e a hadseregbe vagy sem. Rögtön lebeszélte erről, és felvilágosított, hogy ott majd német ruhába fognak öltöztetni és „ha szembekerülünk az oroszokkal, úgy agyonlőnek, mint a kutyát” – mondta. Hozzátette:

- Ami az étkezést illeti, tudok segíteni. Mindennap szabadidődben gyere ide a tisztikonyhára. Beszélek a szakáccsal.

Az őrmesternek köszönhetően mindennap tudtam enyhíteni éhségemet a tisztikonyhán. A szakács, egy Boros nevű székely fiú volt, aki hozzám hasonlóan nem jelentkezett önkéntesnek. Összesen heten voltunk székelyek, ebből öten már jelentkeztek a hadseregbe, csak mi ketten Borossal nem. Ennek meg is lett a következménye, hiszen másnap, a parancs kihirdetésénél kiállítottak a tüzérosztály elé, és durva szavakkal megszegényítették. Azt mondták, hogy mi nem vagyunk igazi székelyek, nincs bennünk hazafias érzelem stb. Elég kínos helyzet volt, de mi még így is megtartottuk döntésünket. Nem öltöttem magamra a német ruhát. Másnap már a büntetett szakaszba osztottak be, ahol minden nehezebb volt, nagyobb volt a szigorúság, rosszabbul bántak velünk. Kibírtuk.

Tovább folyt a megszokott kiképzés, igaz, nem sokáig, hiszen jött a hadiparancs, hogy a tüzér osztályt ki kell irányítani Németországba korszerű szakkiképzésre. December 15-én egy tehervonatra ültettek, és elindultunk Németországba. Az út borzasztó volt, szenvedtünk a hideg és az éhség miatt. December 23-án érkeztünk meg Németország nyugati részébe, egy kisvárosba. Egy korszerű laktanya tizenhárom ágyas szobájába voltunk elhelyezve. A gond az volt, hogy nem volt fűtés, és az étkezés is elég silány volt. Az éhség minden lehetőség kihasználására rákényszerített. A havi cigaretta adagomat elcseréltem kenyérre a német katonákkal, továbbá a laktanya udvarában felkutattunk egy krumplis vermet. Esténként onnan gyűjtöttünk krumplit, majd elvittük a ruszinokhoz, hogy megsüthessük, hiszen volt náluk melegítő kályha. A ruszinok német hadifoglyok voltak, akik fogatos

munkára voltak beosztva, és valamennyire szabadon járhattak a lovas szekerekkel.

Közben megkezdődtek a tüzérségi szakkiképzések. Engem a rádiósokhoz osztottak be, Fodor Zoltán hadapród őrmester javaslatára (ő szintén csíkszeredai volt). A Morze-jeleket tanították, melyeket sikerült is jól elsajátítanunk rövid idő alatt, továbbá megtanultuk a magyar és német titkos hadijelzéseket.

További hadgyakorlatokra nem került sor, mert nem volt hozzá szükséges gépi eszköz, tüzérségi felszerelés. Ez is jelezte, hogy meggyengült a német hadigépezet, így tökéletes kiképzésben nem lehetett részünk. A laktanyában való létünk is egyre veszélyesebbé vált a sok bombázás és riadó miatt. Így a parancsnokság jobbnak látta, hogy a laktanyából költözzünk az erdei bunkerbe, mert az valamivel biztonságosabb. A laktanyától nem messze, az erdőbe volt a bunker-laktanya. Ott megszűnt a szokásos kiképzés.

Nem sokáig voltunk ott, mivel egy kora reggelen felsorakoztattak és teljes felszereléssel elindultunk egy bizonyos irányba, mi, katonák nem tudtuk hová indultunk. Reggeltől késő délutánig tartott az út, mire megérkeztünk egy községbe. Ott a magyar és a német tisztek találkoztak, valamiről tárgyaltak, és egy kis pihenő után visszairányítottak a kiinduló helyre. Ez érthetetlen és gyanús volt számunkra. Az angol front közel lehetett, és mi csak kézi fegyverrel voltunk a tankok ellen. Tovább nem engedtek, mert a halálba futottunk volna bele.

Elindultunk hát visszafele, ám egy idő után nem bírtam továbbmenni, mivel a lábam nagyon fáj, tele volt vízhólyagokkal. Így egy katonatársammal, Horváth Jenővel kénytelenek voltunk lemaradni: már be volt sötétedve és ketten egy adott pillanatban bebújtunk az út menti sáncba. Mikor a csapat elvonult, tanakodni kezdtünk, hogy mit tehetnénk, hiszen a hideg miatt nem maradhatunk ott a sáncban. Április volt, hidegek voltak még éjjelenként. Egy kis pihenés után elindultunk visszafelé a bunker laktanyához. Útközben megláttunk egy házat a távolban. Megközelítettük, abban a reményben, hogy hátha szerencsénk lenne. Félve bekopogtattunk. Megjelent egy öregember, és egy kis résen keresztül megkérdezte, hogy mit keresünk ott, mit akarunk tőle. A kis német tudásunkkal csak annyit tudtunk mondani, hogy „bitesön trinkvasser”, vagyis ivóvizet kértünk. Ránk csapta az ajtót. Mi álltunk és vártunk, mint a koldusok. Egy kis idő múlva hozta is a

vizet. Láttuk, hogy jó szíve van, így azt is meg mertük kérdezni, hogy szállást kaphatnánk-e, mivel nagyon fáj a lábunk és nem tudunk tovább menni. Németül ez így hangozhatott: „hir sláfen, kránk”, miközben mutatunk a lábunkra. Az öreg német egy kis ideig gondolkodott, aztán megsajnálta és beengedett. Lehúztuk a bakancsunkat és megmutattuk a víz hólyagokkal teli talpunkat, hogy bebizonyítsunk, valóban képtelenek vagyunk már a járásra. Egy tálba vizet kaptunk, hogy megmossuk a lábunkat, ezután pedig behívtak a konyhára és megkínáltak tejjel, kenyérral. A befogadók vendégszeretete és jószívúsága egy Isteni csoda volt, alig elhíhetőszerűse. Ezután a szalmába fekhelyet csináltak nekünk, a puskánkat a fejünk alá tettük, úgy aludtunk. Reggel pihenve ébredtünk. Ismét behívtak a konyhára, és akárcsak este, tejjel és kenyérral kínáltak. Ezután a megmaradt kenyérüket is nekünk adták. Próbáltuk hálással megköszönni, amennyire csak német tudásunktól kitellett. Így utólag nehéz elhinni, hogy volt annyi bátorsága a német családnak, hogy két idegen, felfegyverzett katonát beengedjen. Bizonyára elég sajnálatraméltó kinézetünk lehetett.

Reggel elindultunk a katonai laktanya felé. Útközben jött egy német katonautó, leintettük és ez vitt el a laktanyába. Az úton elgondolkodtunk azon, hogy idáig szerencsénk volt, hiszen ettünk, ittunk, pihentünk, de félelem fogott el arra gondolva, hogy mi vár ránk ezután. Félve jelentkeztünk a parancsnoknál, de hála Istennek, semmi probléma nem volt, könnyen megúsztuk, meg se kérdezték, hogy hol voltunk. Úgy vettük észre, még örvendenek is, hogy visszamentünk. Ekkor lehetett látni és érezni, mennyire meglazult már a katonai fegyelem, már a tisztek is érezték, hogy közeledik a háború vége. Még azzal is magyarázható, hogy az angol hadsereg nagyon közel volt hozzánk és a tisztjeink tudhatták, hogy harcolni ellenük nem vagyunk képesek. Mi, katonák is éreztük, hogy a háborút elvesztettük.

A következő napokban gyorskiképzésre került sor, mely során megtanultuk kezelni az automata fegyvert, a golyószórót és a páncélöklöt. A páncélöklő volt a legveszélyesebb, ugyanis az a fegyver a tankok kilövésére készült. Engem bíztak meg a kezelésével, a többi katona más fegyverrel volt felszerelve.

Egyik nap, késő este teljes felszereléssel kellett felsorakozzunk, és elindítottak egy másik irányba. Éjjeltájban egy folyó partjára vezényel-

tek és parancsot adtak, hogy reggelre ássuk el magunkat a föld alá. Szerencsére egy fával sűrűn benőtt rész eltakart, így jó búvóhelynek bizonyult.

Virradat után bekövetkezett a nem várt esemény. A folyó túlsó oldalán már ott voltak az angol támadó harci egységek és fölöttünk lövöldöztek gépágyúkból. Meg kell jegyezzem, hogy a Soproni bombázás után ez volt a legszörnyűbb esemény a katonaságom ideje alatt, azzal a szerencsés különbséggel, hogy nem esett áldozatul senki közülünk. A továbbiakban a bunkerből megláttuk, hogy a távolban harcokocsik és tankok álltak. Meg voltunk győződve, hogy bekerítettek. Nagy szerencsénk volt, hogy nem vettek észre! A velünk lévő szakaszparancsnoknak támadt egy gondolata, hogy nincs mit tenni, meg kell adjuk magunkat. Két bátor, németül beszélő katonát felkészítettek, vörös kereszt jelvényt és fehér zászlót adtak nekik. Ezután ez a két katona elindult az angol egység felé, a zászlóval jelezték, hogy megadták magukat. Rövid idő múlva megjelentek az angol katonák és felszólítottak, hogy feltartott kézzel adjuk meg magunkat. Elvették minden fegyverünket. Nálam nem volt fegyver, ami feltűnt nekik. Megkérdezték, hogy hol van a fegyverem. Intettem neki, hogy jöjjön és megmutattam a páncélöklőt, ami le volt takarva. Megfogta és beledobta a vízbe. Én ez idő alatt gyorsan magamhoz vettem a köpenyt és vittem magammal, mert tudtam, hogy éjjelenként nagy hasznát veszem az áprilisi hidegekben. Egy tank kíséretében elvittek egy gazdasági épületbe és ott újra kikutattak, elvittek tőlünk mindent: evőeszközt, bicskát, gyújtót, borotvát és egyéb tárgyakat. Abban az épületben tartottak estig.

Itt ér véget a katonaságom története, és egyben itt kezdődik a fogságom. Itt kell hálát adjak Istennek, hogy élve, egészségesen megúsztam a háború borzalmaait.

A FOGSÁG

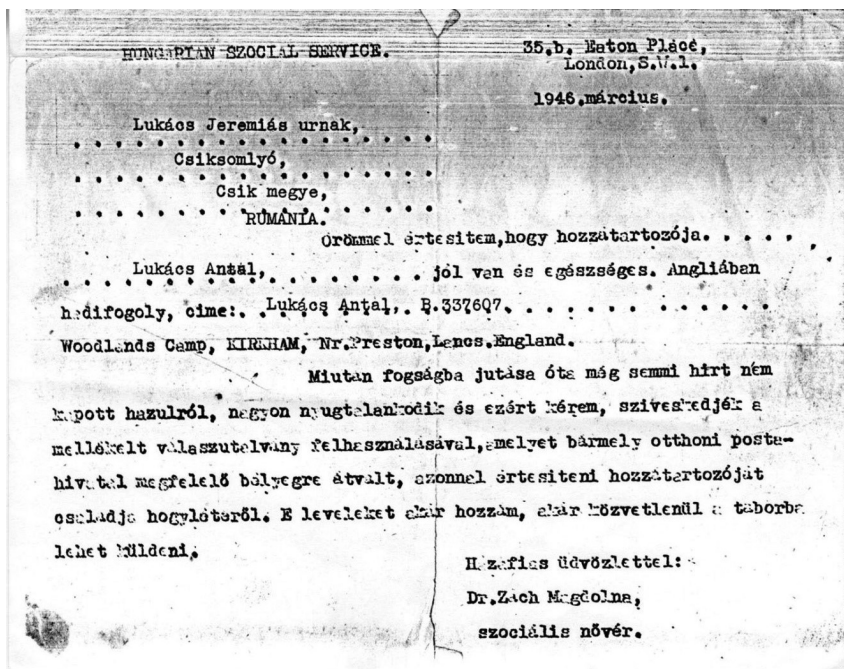
Este teherkocsival elvittek egy gyűjtőtáborba, ahonnan két nap múlva egy még nagyobb táborba szállítottak. Innen három nap múlva Belgiumba, egy hatalmas táborba vittek. Itt nyolcszemélyes sátrakban szállásoltak el. Az otlétünket megnehezítette az állandó eső. A sátrakba folyt be a víz, aludni nem tudtunk emiatt, és sokan gyomorfájásban szenvedtünk, az éjszakák nagy részét a WC-n töltöttük. Az ennivaló nagyon kevés volt, így elég keserves napokat éltünk ebben a táborban.

Egyik napon elmentem a vízcsaphoz, inget és alsónadrágot mosni. Egyszer csak hallom, hogy a nevemen szólítanak. Odaszaladtam, sorba állítottak. Ekkor kaptam meg a fogolyszámomat: 337607. Ezt a számot viseltem végig a fogságom ideje alatt.

A belgiumi fogolytáborból átvittek egy másik táborba, ahol nagyobb sátrak voltak, felszerelve, berendezve, így felállva is tudtunk már járkálni benne. Pár napot voltunk ott, és egy délután sorakoztattak és kikísértek a tengeri kikötőbe és beirányítottak egy hatalmas hadihajóba. Utunk során hamar megismerhettük a tengeribetegséget. A kísérő katonák úgy segítettek rajtunk, hogy időközönként kikísértek csoportonként a fedélzetre. Ott már jobban éreztük magunkat. Senki sem tudta, hogy hová visz a hajó bennünket. Estefelé, partra érkezésünkkor tudtuk meg, hogy Angliában vagyunk. A kikötőből tovább kísérték a vonatállomásra, felültettek egy személyvonatra. Az úticél számunkra újra ismeretlen volt. Londonon áthaladva a kísérő katonák megmutatták a németek által bombázott helyeket. Folytatódott az utunk tovább a kijelölt táborig, melynek neve Woodlands 168-as POW Camp Kirkham, Great Britain, Lancs. A tábor épülete egy nagy, négyemeletes építmény volt nagy udvarral, melyet négysoros drótkerítés és négy, reflektorokkal felszerelt őrtorony védett. A látottak ellenére a fogadtatás megnyugtató volt. Körülbelül 600 fogoly tartózkodott ebben a táborban.

A táborba való érkezésünk után nem sok időre az angol parancsnokság kinevezte a foglyok közül a vezetőséget. A vezetőség egy parancsnokból, egy tolmácsból és egy policárból állt. Az angol- és a fogolyvezetőség megszervezte a tábor ellátásához szükséges csoportokat (szakácsok, pékek, asztalosok, szabók stb.) A többi fogoly kint dolgozott a farmereknél vagy más munkáltatóknál. Munkástábornak nyilvánítottak, kötelező volt a munka mindenkinek. Az étkeztetés nagyon jó volt, jó magyarosan főztek a magyar szakácsok. Én az asztalosműhelybe kerültem hat fogolytársammal együtt. Elmondhatom, hogy nagyon jó sorunk volt. A hálótermünk tiszta volt, télen meleg, emeletes ágyak voltak. Mindig tiszta ágynemű, meleg víz és tusfürdő állt rendelkezésünkre. A Londoni Magyar Nőszövetség Dr. Zách Magdolna vezetésével próbált kedveskedni, valamivel segíteni sorsunkon. Így adódott lehetőség arra, hogy megkérjem őket, segítsenek valamiképpen értesíteni szüleimet, hogy életben vagyok, és itt vagyok az angol fogolytáborban.

Így az ők jóvoltából sikerült életjelet adnom magamról az otthoniaknak. Arról, hogy ez a próbálkozásom sikeres volt, csak 25 hónap távollét után, hazaérkezésemkor győződhettem meg, ugyanis levelet/képeslapot én otthonról sosem kaptam, ellentétben a magyarországi fogolytársaimmal. A Londoni Magyar Nőszövetség továbbá rengeteg értékes magyar könyvet juttatott a táborunkba, hogy ezzel is könnyítsen, legalább lelkileg, sorsunkon.

Dr. Zách Magdolna szociális nővér levele Lukács Antal édesapjának, Csíksomlyóra

Telt-múlt az idő a táborban. Egyszer jött egy rendelés a tábor angol vezetősege részéről, hogy készítsünk egy teljes szétszedhető és össze-
rakható színpadot, kulisszákkal és minden egyéb szükséges kellekkel
együtt. A festést egy marosvásárhelyi festőművész és egy színművész
végezték, nagyon szépen, alaposan, minden színnek, felvonásnak
megfelelően. Közben a színészcsoport is felkészült a szereplésre: Zichy
magyar származású angol őrmester, két hivatásos színész és más

szereplők. Az érdekes az volt, hogy minket is beosztottak a színpad össze- és szétszerelésére. Nekünk, a színpadszerelőknek (két asztalos és a két festő) a fogolyruháinkat kicserélték civil ruhára. A következő nap elszállítottak egy városba, felszereltük a színpadot, és este megkezdődött a színdarab. A mi feladatunk az volt, hogy felvonások közben cseréltük a kulisszákat az előírások szerint. A színdarabnak olyan sikere lett, hogy kétszer is megismételték. A tevékenységünk folytatódott több városban is, kb. két hétig. Ez számomra nagyon jó emlék maradt, ugyanis napközben kivittek városnézőbe, és persze autóval. Ez idő alatt külön bánásmódban részesítettek: külön szoba, külön étkezés. Csak az volt a kár, hogy ez nem sokáig tartott, ezután visszakerültünk az asztalosműhelybe.

Nemsokára támadt egy gondolatom: jó volna kimenni dolgozni egy farmerhez, hogy ismerjem meg az ő életüket is. Sikerült is egy hattagú csoporttal kimennem. Már délelőtt 9-10 óra is volt, mire kiértünk. A munka legelőtakarítás volt. Délben behívtak a házba ebédelni, természetesen az ő főztjükből kaptunk, amely finom, ízletes volt. Közben kezdtek érdeklődni rólunk, hazánkról, népünkről, azt is megkérdezték, hogy autó vagy ipari gépek vannak-e nálunk. Ez a tudatlanságuk nagyon megmaradt az emlékezetemben. Nekik velünk kapcsolatban csak a nagy alföld, a mezőgazdaság és a cigányzene jutott eszükbe. Egy kicsit meglepett, hogy csak ennyit tudnak országunkról. Délután 4-5 óra tájt értünk vissza a táborba. Így teltek a fogolynapjaink.

Történt egyszer, hogy a fogolyvezetőség tudatta velünk, hogy készítenek egy kérvényt az angol vezetőséghez. A kérvény tartalma: „A háború már egy éve elmúlt, és mi még mindig fogolytáborban vagyunk, viszont nem érezzük magukat háborús bűnösöknek. Tekintettel erre a tényre, kérjük a tábor vezetőségétől, hogy változtassanak a körülményeken: vagy szállítsanak szabad táborba, vagy engedjenek haza. Amennyiben kérésünk valamelyike nem teljesül, kénytelenek leszünk éhségstrájkba kezdeni.” Ezt a kérvényt mind a 600 fogoly aláírta. A kérvényt nagyon komolyan vették, mert következő nap nagygyűlést hívott össze az angol vezetőség. Érdeklődtek afelől, hogy mi a kifogásunk, mivel nem vagyunk megelégedve, ugyanis ők a nemzetközi törvényeknek megfelelően teljesítették a jogainkat. Arra kértek, hogy legyünk türelemmel, mert továbbították kérésünket a hadügyminisztériumba, onnan várjuk meg a választ, és addig is

végezzük a munkánkat becsületesen, mint ez idáig tettük. Nemsokára jött is a válasz, hogy a hazaszállítást engedélyezik, amit nagy örömmel fogadtunk. Nem sok idő múlva behozták a fogoly tiszti gárdát a táborunkba. (Ők külön táborba voltak elhelyezve, rájuk nézve nem volt kötelező a munka.) A következő nap kivittek a futballpályára nagygyűlésre, ahol megjelent az angol táborparancsnok. Tartott egy búcsúbeszédet, elmondta, hogy rajtunk keresztül valamennyire megismerte a magyar nemzetet. Elmondta azt is, hogy a farmerektől és más munkaadóktól is köszönetet kapott a foglyok munkájáért, ezért ő is köszönetet mondott nekünk. Jó egészséget és jó utazást kívánt nekünk. Itt ért véget az angliai fogságunk.

5790/995

PARAKEA PATROLIA
1945 DEF Army Form White (Class)

PRISONERS OF WAR POST CARD **VEDELEM**

Kriegsgefangenensendung

NUR FÜR DIE ADRESSE.

Zur Beachtung. Nichts hinzufügen. Widrigenfalls wird die Karte vernichtet.

An Lukács Antal

Tárgya: Nép.

1945. Apr. 20.

Zur Beachtung. Nichts hinzufügen. Widrigenfalls wird die Karte vernichtet. Nichtbezügliches durchstreichen.

Ioh bin in englische Gefangenschaft geraten.

Bin gesund.

~~Bin leicht verwundet.~~

Feste Adresse folgt.

Absender Lukács Antal hárv

Regiment _____

Datum 1945. Apr. 20.

1500m 11/43 (87564) 53511/1571 1,485,500 3/44 M&O Ltd. 47-211

Hivatalos értesítő Lukács Antal édesapjának a Vöröskeresztől

A következő nap elláttak három napra elegendő élelemmel, bevagoníroztak és áthoztak Németországba, és itt átadtak az angol megszálló hadseregnek. Egy nagy táborba irányítottak, ahol találkozhattunk egy nagy létszámú sýnylódó, nagyon rosszul ellátott magyar fogolycsoporttal, akik nagyon rossz körülmények között éltek. Pléh barakkokban teleltek, a hideg nagyon megviselte őket, az élelem nagyon silány és kevés volt, a munka kötelező volt mindenki számára.

Mi egy jó ideig abban a tudatban éltünk, hogy tovább szállítanak haza, de ez nem így történt. Beosztottak munkára, ezentúl nekünk is kötelező volt a munka. Nem gondoltuk, hogy az angliai jólét után nemhogy nem szállítanak haza, hanem egy rossz fogolytáborba kerülünk. A rossz ellátásunk, helyzetünk rákényszerített arra, hogy minden olyan lehetőséget kihasználjunk, mellyel magunkon akár egy kicsit is, de segíteni tudunk. Létezett a táboron belül egy olyan piacszerű cserebere vásár, ahol lehetőség nyílt élelmet, ruhát, cigarettát venni vagy adni. A szomszéd táborban, melytől egy szimpla drótkerítés választott el, román foglyok voltak. (Olyan foglyok voltak, akiket az 1944. augusztusi román átállás előtt fogtak el). Ők jobb helyzetben voltak, mint mi, ugyanis őket jobb munkára vitték, ruharaktárba és konyhára, így nagyobb lehetőségük volt becsempészni a táborba az élelmet. Könnyen át tudtam menni és felvettem a kapcsolatot velük. Kihasználtam a lehetőséget. Én ott megvettem olcsón az élelmet és a táborunkban kis haszonnal továbbadtam. Így sikerült kicsit enyhíteni a helyzetemen. Ebben a táborban találkoztam egy csíksomlyói ismerőssémmel, Petres Jánossal, aki román katonaként esett fogságba. Megkért, ha előtte érek haza Somlyóra, értesítem szüleit és feleségét, hogy életben van.

Egy kis szerencse is adódott közben. Az egyik lehetőség az volt, hogy a foglyok közül toboroztak önkénteseket a Ruhr-vidéki bányákba. Ezeknek a munkásoknak jobban kedveskedtek, jobb ruhákkal és élelemmel látták el őket, és mivel új ruhákat kaptak, ezért nem volt szükségük a régiekre, ezért eladták azokat. Így sikerült olcsón ruhához és egyéb dolgokhoz jutnunk, amit majd a táborunkban kis haszonnal továbbadhattunk.

Egy másik szerencsés helyzet volt, hogy a táborba behoztak egy olyan fogolycsoportot, akiket azelőtt tévedésből deportálnak tekintettek az angolok, és hadifogoly-jelzés nélküli ruhába öltöztették őket, és ellátták

deportált igazolvánnyal. Közben pedig az angolok rájöttek, hogy ők is olyan foglyok, mint mi, és így kerültek közénk, de valamilyen okból utólag sem cserélték ki a ruhájukat, és a deportált igazolványuk is megmaradt. Ezek közül egyikkel sikerült kicserélni a ruhámat és az igazolványát is átadta, amin Kiss Zoltán név szerepelt.

A táborban olyan hírek kezdtek keringeni, hogy páran megpróbáltak elszökni, volt, akinek sikerült, volt, akinek nem. Természetesen ez szigorú büntetéssel járt. Hallván ezeket a híreket, én is fejembe vettem, hogy meg kéne próbálni elszökni ebből a szenvedésből. De ahhoz, hogy ezt megvalósítsam, szükségem lenne egy társra, aki beszél a német nyelvet, valamint pénz és élelem kellene, továbbá egy olyan fogolycsoportnak kéne a tagja legyek, amelyből lehetőség és alkalom adódna a megszökésre.

Egy napon olyan munkára vittek, ahol egy bombázott épület romjait kellett eltakarítani. Munka közben bementem az épület egyik romos fürdőszobájába, leültem, és a szökésen gondolkodtam. Egyszer csak bejött egyik fogolytársam, Dózsa Kálmán, aki észrevette, hogy valamin töröm a fejem, rákérdezett hát nyíltan. Mondom neki:

- Meg kellene szökni. Egy társra lenne szükségem, aki tud valamennyire németül.

Erre azt feleli:

- Én is ezen gondolkodom. Legyünk társak! Tudok én annyit németül, amennyire szükségünk lesz.

Kezet fogtunk, és ezzel megszületett a nyílt szándék a megszökésre.

Időközben megtudtuk, hogy megszökött az egyik hadapród őrmester, aki sváb nemzetiségű volt (sajnos a nevét mára már elfelejtettem). Ez az őrmester megtudta, hogy a szüleit kitelepítették Németországba, és ezért is szökött meg. Szerencsés volt, mert a nyelv őt nem akadályozta, és mint utólag a hír visszajutott a táborba, a szökése sikeres volt, és még a szüleit is sikerült felkeresnie egyik városban. Jó szándékú ember volt, ugyanis segíteni akart barátainak a szökésben, bejuttatott a táborba egy útleírást, melyben pontosan leírta, városról városra, milyen úton sikerült neki eljutnia a szüleihez az amerikai zónába. Ezt a levelet sikerült megszerezzük és lemásolnunk szóról szóra. Ez a levél még jobban megerősítette szökési szándékunkat és lehetőségünket.

Nagyrészt már fel voltunk készülve, volt egy kis élelmünk, egy darabka kenyér, margarin, valamennyi cigaretta, kb. 100 márka és egy

pokrócból csinált táska, amelybe mindezeket belepakoltuk. Ezután érdeklődni kezdtünk a csoportokról, hogy melyikből lehetne megszökni.

Volt egy szenes csoport, kb. 15 taggal, melybe jelentkeztünk. Elvittek egy széntelepre vagonokat üríteni. Már menet közben figyeltük, hogy az útszakasz melyik pontján lenne lehetőség a szökésre. Kérteztünk a távoli helyre, a kb. 30-40 km távolságra lévő széntelepre. Az a napunk nehéz és gondterhelt volt, ugyanis végig a szökés járt a fejünkben. Gondot okozott, hogy tudnánk úgy megszökni, hogy a két géppisztolyos ór ne vegyen észre. Nagyon veszélyes tervnek ígérkezett. Az elszántság mégis annyira erőt vett rajtunk, hogy a félelmünket felülmúlta.

Úgy terveztük, hogy munka után, a tábor felé tartva megpróbálunk leszőkni az autóról. Tudtuk, hogy ehhez egy megfelelő alkalom kell, szerencsére és Isten segítségére van szükségünk.

Az autón az egyik ór a sofőr mellett, a másik a raktér elején, a kabin hátánál foglalt helyet. Közben az autó hátsó részén szorosan védőfalat állítottunk a magasabb bajtársainkból, mi ketten az autó két szélére álltunk a két kis csomaggal. Vártuk az alkalmat a távozásra, de sajnos nem sok reményünk volt a sikerre, ugyanis nem kedvezett a helyzet: már közeledtünk a tábor felé és a jármű elég gyors volt. Én az autó hátsó bal szélén figyeltem az útszakaszt és megláttam egy kanyart. Esős idő volt, az út is elég rossz volt ezen a részen, ezért a sofőr lelassított. Isten adta a gyors gondolatot: intettem a barátomnak, hogy „most!”. Leszöktünk az autóról, a csomagjainkat rögtön utánunk dobták a fogolytársaink. Hála Istennek ez az akció olyan jól sikerült, hogy a géppisztolyos örök nem vették észre. Pillanatok alatt behúzódtunk az erdőbe. Hihetetlen érzés volt, hogy szabadok vagyunk! De a további eseményektől való félelem örömeinket és megnyugvásunkat elűzte.

Hamar elmenekültünk a helyszínről, nehogy visszajöjjenek és elfogjanak. De hogy innen merre induljunk, az kérdőjeles volt. Nem sok gyaloglás után két asszonnal talákoztunk.

- Kérdezd meg tőlük, hogy hol van a vasútállomás - mondtam Kálmánnak.

Az asszonyok kicsit gyanakodtak, de végül megmutatták. Elég messze volt az állomás. Közben elővettük az útleírást, hogy megtudjuk, melyik városba vegyük a jegyeket. Az állomáson kicsit félve kértük a jegyeket. Megtudtuk, hogy csak három óra múlva jön a vonat. Hogy a gyanúkel-

tést elkerüljük, kimentünk addig is a mezőre. Ott elkerülhettük a lehetőséget, hogy emberekkel találkozzunk. Később visszamentünk, megvettük a jegyeket abba a városba, mely szerepelt az útleírásban. Nemsokára jött is a vonat, folytattuk az utunkat a kijelölt helyre. Este tíz órára érkeztünk meg. Az útleírásban szerepelt, hogy este tíz óra után nem közlekednek a vonatok, és hogy hamar hagyjuk el az állomást, mert razziáznak a rendőrök, vigyázzunk, nehogy elfogjanak. Így is tettünk, rögtön kimentünk a mezőre. Ott biztonságban éreztük magunkat. A learatott gabonára feküdtünk, de az izgalomtól és a fáradtságtól nem sokat tudtunk aludni. Reggel visszamentünk az állomásra és megvettük a jegyeket a következő előírt városba. Elég hosszú út volt, ugyanis csak estére érkeztünk meg. Onnan is hamar elmenekültünk, kifelé a városból a mező felé. Közben találkoztunk egy emberrel, akinek pont olyan fogolyruhája volt, mint nekünk. Megmutatta a deportált igazolványát, az is pont olyan volt, mint a miénk, amit a táborban vettünk. Ő egy lengyel deportált volt. Valamennyire megbarátkoztunk vele. Megkérdezte, hogy hol alszunk. Nem tudtunk mondani neki semmit. Erre azt mondja:

- Itt a városban van egy munkásszálló, ott meg lehet aludni. Én is oda megyek. 1 márka egy éjszakára.

Egy kicsit félve, de elszántuk magunkat arra, hogy odamegyünk. „Lesz, ami lesz.” – gondoltuk. Ő ment elől, mutatta az igazolványát. Láttuk, hogy elfogadják probléma nélkül. Megnyugodtunk. Elővettem a Kiss Zoltán néven szereplő igazolványomat, és kifizettem az 1 márkát. A társam is így tett. Végre rendes ágyakba fekhettünk. Ennek az embernek és a szerencsének köszönhetjük, hogy egy kicsit megnyugodtunk testileg-lelkileg. De tovább hogy lesz, azt az Isten tudja.

Reggel korán már az állomáson voltunk, jegyet vettünk egy határmenti városba. Amit az útleírás tartalmazott, azt pontosan betartottuk. Egy kis állomáson leszálltunk és egy mellékutcán megközelítettük a határt, illetve az angol-amerikai zóna határát. Ott találtunk egy vendéglőt. Félve megközelítettük. Rögtön jött is két civil, megkérdezték, hogy át akarunk-e menni a határon. Azt mondták, hogy ők segítenek, megveszik a vasúti jegyeket, mert nekünk nem adnának átlépő igazolvány nélkül. Megmondták a szolgáltatásuk és a jegy árát, mi pedig a pénzt odaadtuk nekik. Megvették a jegyeket és ideadták, ahogyan megegyeztünk. A vonat megérkezett, mi pedig akadály nélkül

felszálltunk rá. Egy rövid út után egy hosszú vasúti hídra érkeztünk, a vonat lelassult. A híd végén leléptünk a vonatról, úgy, ahogy a levélben meg volt írva. Ott már várt egy hadirokkant katona, aki a szökevényekkel foglalkozott. Átvitt a határon az amerikai zónába, és megmutatta, hogy merre kell mennünk tovább. Nemcsak ketten voltunk a társammal, ugyanis civil németek is voltak köreinkben, ami bátorsággal töltött el. Megköszöntük a katonának a segítséget és cigarettával fizettünk neki. Hálát adtunk Istennek, hogy az utunk veszélyes részét sikerrel megtettük.

Nemsokára a német csoporttal elérkeztünk egy sörözőbe. Itt észre vettünk két rendőrt, és rögtön elmenekültünk, nehogy bajba kerüljünk.

- Na, Kálmán barátom, mit is tehetnénk? Este van, amerikai zónában vagyunk, szabadon. Tovább nem mehetünk éjnek idején.

Visszamentünk az úton, ahol jöttünk, ki a mezőre, a „Csillagszállóba”. Ez nem újdonság. A mezőn menedékhelyet kerestünk. Találtunk egy gabona asztagot csépelésre előkészítve, szerencsére őrizetlen volt, megnyugodtunk. De olyan éhesek voltunk, mint a farkasok, azon a napon még nem ettünk semmit. Mást nem tehattünk, óvatosan körülnéztünk a környéken, és áldott szerencsére, találtunk néhány almafát. Ott annyi almát ettünk, amennyi belénk fért, és még a kis táskánkat is megtöltöttük. Ezután felmentünk az asztag tetejére aludni. Úgy gondolom, nem kell részleteznem, hogy mennyire ki voltunk készülve idegileg a fáradtságtól és az éhségtől. Reggel arra ébredtünk, hogy valakik beszélgetnek lent a földön. Innen jobbnak láttuk elszaladni. Az asztag oldalán lecsúsztunk és futásnak eredtünk. Így kezdődött a sorsunk a szabad amerikai zónában. Csak reménykedni tudtunk a további jó folytatásban. A mezőről bementünk a városba, tájékozódunk és kerestük a vasútállomást. Megláttam egy asszonyt, felismertem a sváb ruháját.

- Fogadjunk, hogy az asszony magyar! - mondtam Kálmánnak.

Nem hitte, de én köszöntem magyarul, és az asszony magyarul válaszolt. Megkérdezte, hogy kik vagyunk. Válaszoltunk, mire ő is elmesélte siránkozva, hogy kitelepítették egynéhány kilós csomaggal, mert ők sváb nemzetiségűek voltak, és még sokan vannak így kint Németországban. Nagyon megsajnálta egymást. Sokat beszélgettünk. Végül megkértük szépen, hogy a vonatjegyet vegye meg nekünk abba városba, ahova a hadapródőrmester leírta nekünk.

Meg is érkeztünk abba a városba, a pontos címét is tudtuk, így felkerestük az őrmestert. Meg is találtuk őt, szüleivel együtt. Amikor meglátott, a kezeit összecsapta és azt kérdezte:

- Fiúk, azt mondják meg, hogy ez hogy sikerült?

- A sikeres szökést az ön levelének köszönhetjük, ugyanis a táborban lemásoltuk azt szóról szóra, majd a leírt utasításokat pontosan betartottuk.

- Most mi a tervük? - kérdezte.

- Nem tudjuk. Azért jöttünk, hogy megköszönjük a segítséget, amivel ide érhattünk, és tanácsot kérjünk a továbbiakkal kapcsolatban.

- Fiúk, én más tanácsot nem tudok adni, csak annyit mondhatok, hogy menjenek Münchenbe, ott létezik egy vöröskeresztes segélyező bizottság, ahol találnak segítséget.

Megköszöntük a jóságát, nagyon hálásak voltunk a segítségért. Megkérdeztük továbbá, hogy honnan lehetne egy kis élelemhez jutni, mert már nagyon éhesek vagyunk, két napja nem ettünk.

- Jaj, az már nagy probléma, mert itt minden élelmet jegyre adnak, és még az is kevés.

Elkeseredtünk egy kicsit. Megsajnált és azt mondta, hogy megmutatja, hogy hol lehet krumplit lopni éjjel a mezőn. El is mentünk, és sikerült annyit összekapirgálni, hogy miután visszavittük az otthonukba és megfőztük, az egész család jóllakott, és még az útra is tudtunk nyers krumplit pakolni belőle.

Reggel folytattuk kalandos utunkat. A vasútállomás felé vezető úton találkoztunk egy emberrel, kérdeztük, hogy merre van az állomás. Nem tudta vagy nem értette, nem tudom. Tovább mentünk, Kálmán társam megkérdezett egy másik embert, ő rendesen válaszolt.

- Megértetted-e? - kérdem Kálmántól, mire azt kérdezi az ember:

- Maguk magyarok?

- Igen - válaszoltuk meglepetten.

Megkérdezte, kik vagyunk, mi a célunk, hová akarunk menni. Elmondtuk neki, hogy azt a tanácsot kaptuk, hogy menjünk Münchenbe, ott kaphatunk valamennyi segítséget a Vöröskeresztől.

- Fiúk, én jobb tanácsot mondok! Menjenek Stuttgart városába, ott van egy kezdő építkező cég, ott lehet munkát kapni - mondta az ember, majd konkrét címet is kaptunk tőle.

Nagy örömmel fogadtuk a jótanácsot, megköszöntük és folytattuk utunkat az állomás felé. Az állomáson megkérdeztük a Stuttgartba induló vonatok rendjét. Pénzünk nem volt a jegyre, mégis rákényszerültünk, hogy jegy nélkül is felüljünk a vonatra. Szerencsére a hatóság megkegyelmezett nekünk, és így elértük a célba vett várost, melyről még nem is gondoltuk, mekkora változást fog hozni életünkbe.

Végre megérkeztünk a lebombázott városba. Körbejártuk egy részét, kerestük a megadott címet, Marienstraße 7. szám, de nem találtuk. Feladtuk a reményt és visszaindultunk az állomás felé, hogy folytassuk utunkat Münchenbe. Egyszer csak megláttunk egy teherautót egy lebombázott ház mellett.

- Nézz csak oda - mutattam Kálmánnak -, az szerintem egy magyar kincstári autó!

Nem nagyon hitte.

- Na, gyere, győződjünk meg! - mondtam végül. És ez volt az a lépésünk, mely nagyban megváltoztatta sorsunkat.

Visszamentünk az autóhoz, körbejártuk és meggyőződünk, hogy magyar autó. Beszélgetésünkre oda jött egy ember és megkérdezte, mit keresünk. Mondjuk az embernek, hogy a Marienstraße 7. számot keressük.

- Ez az - mondta az ember meglepetésünkre -, maguk magyarok?

- Igen.

- Én is magyar vagyok.

Ez után könnyebben ment a beszélgetés.

- Miért is keresik azt a címet? - kérdezi.

- Azt hallottuk, hogy itt lehet munkát találni.

- Hát ha ez a szándékuk és komolyan gondolják, itt van munka - mondta az ember -, különben én vagyok a munkavezető, én elintézem a vezetőséggel. (A vezetőség egy magyar volt-tisztból és egy német mérnökből állt.)

Ez a cég félig lebombázott házak javításával és újjáépítésével foglalkozott.

A visszafordulás az autóhoz, most is hiszem, isteni sugallat volt, hiszen ennek köszönhető volt, hogy megtaláltuk a keresett címet.

A munkavezető ezután felvezetett a legényszállásra. Megmutatta a termet, ami néhány ágygal volt berendezve. Idáig nagyon megnyugtató volt a helyzet, nagyon örvendtünk ennek. Beszélgetés közben megkér-

deztük a főnököt, hogy valami élelemmel nem tudna-e kiségeteni, mert az éhséget tovább nem bírjuk. Erre azt felelte:

- Itt minden élelemjegyre megy, még a zöldség is, és feketén sem lehet hozzájutni.

Ez a hír elég elkésztő volt, kezdtünk gondolkodni, hogy tovább menjünk-e. Megsajnálta a főnök, és azt mondta, hogy esetleg annyit tud segíteni, hogy van egy kevés krumplija, abból juttat nekünk valamennyit. Azonnal megfőztünk egy nagy lábassal, jól is laktunk. Soha olyan jól még nem esett a sós-paprikás krumpli, mint akkor ott.

Mint kiderült, az ottani munkások Magyarországról kitelepített sváb nemzetiségű emberek voltak, akiknek nagyon szomorú sorsuk volt. Hivatalosan német állampolgárok voltak, megvolt az élelmiszerjegyük, viszont az elég szűkre szabott volt, így sokat panaszkodtak.

A következő nap megkezdtük a munkát: téglát és maltert hordtunk. Nagyon megerőltető és keserves volt végezni ezt a munkát, hiszen az éhség nagyon legyengített, rossz fizikai állapotban voltunk. Négy-öt téglát is alig bírtunk felemelni. A vezetőség sem tudott nekünk segíteni abban, hogy több ételmezt kaphassunk, csak egy kis krumplit adtak. Tanácsot kértünk a sváb munkatársainktól, hogy lehetne valamiképp ételmezhöz jutni. Más megoldást most sem találtunk, meg kellett próbálnunk krumplit és gyümölcsöt lopni a mezőről. (Az éhség sok mindenre rábírja az embert.) A munkatársaink segítségével néhányszor sikerrel is jártunk, de ez veszélyes megoldásnak bizonyult, és ez így nem mehetett tovább.

Látta a vezetőség a szomorú helyzetünket, és újból megkérdezték tőlünk, hogy valóban ott akarunk-e maradni Németországban és tovább dolgozni ennél a cégnél. Mert ha igen, akkor van egy nagyon jó megoldás erre vonatkozóan, ami nagyot tudna javítani jelenlegi helyzetünkön. Egyből igent mondtunk. Következő nap két tanúval és munkaigazolással elvittek a tartományi közjegyzőhöz. Kértük a letelepedési engedélyt, amit azonnali eljárással meg is kaptunk. Onnan mentünk a fényképészhez igazolványképet csináltatni. A letelepedési iratokkal és a fényképpel elmentünk a Tartományi Policiára, ahol megkaptuk az ujjlenyomatos, fényképes személyazonossági igazolványt (Deutsche Kennkarte). Így szereztük meg a német állampolgárságot.

1 Von der zuständigen Behörde einzutragen!

2 Amtliche Entscheidung auf Grund des Gesetzes zur Befreiung von Nationalsozialismus und Militarismus vom 5. März 1946.

3 Official decision pursuant to Law for Liberation from Nazism and Militarism of 5 March 1946.

4 Décision officielle au vertu de la loi pour la Liberation du Nazisme et du Militarisme du 5 Mars 1946.

5 Официальное решение на основании закона для освобождения от национал-социализма и милитаризма, 5. Марта 1946 г.

6 Meldebogen Nr.

7

8

9

10

11

12

13

14

15

Druck W. Kohlhammer, Stuttgart / Werkstoff: Kalko, Göppingen

Deutsche Kennkarte

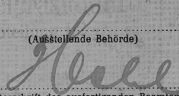
German identity-card
Carte d'identité allemande
Германское Удостоверение
Личности

Zur Beachtung!

- Der Inhaber der Kennkarte hat diese stets bei sich zu führen und sie auf Verlangen allen Behörden sowie den Beamten des Polizeidienstes ohne Vorzug vorzuzeigen.
- Es ist strafbar, den Inhalt der Kennkarte zu entstellen oder sie in ihrem Inhalt zu verändern, die Kennkarte einem andern zum Gebrauch zu überlassen oder eine fremde Kennkarte zu benutzen.
- Der Verlust der Kennkarte ist der nächsten Ortpolizeibehörde sowie der Behörde, die sie ausgestellt hat, unverzüglich zu melden.
- Die Kennkarte ist ausschließlich ein Inlandsausweis.

Kennort Place of issue Lieu d'émission Место выдачи	
Kenn-Nummer Number Numéro Номер	04283
Gültig bis Expires on Expire le Действительно до	4 Sep 1951

Name Name Nom Имя	LUKACS
Vorname Christian name Prénom Имя	Anton
Geburtsdat. Date of birth Date de naissance Дата рождения	27. April 1923
Geburtsort Born at Lieu de naissance Место рождения	Csiksomlyo
Staatsangehörigkeit nationality nationalité Подданство	Ungarn
Beruf Occupation Profession	Hilfsarbeiter
Gegenwärt. Wohn- od. Aufenthaltsort present place of residence and address résidence permanente ou séjour Постоянное место жительства	
wohnsitz am 1. 9. 1939 domicile le 1. 9. 1939 домикельный 1. 9. 1939	Csiksomlyo
Größe und Gestalt height and figure hauteur et taille Рост	176 cm schlank
Farbe der Augen Colour of the eyes couleur des yeux Цвет глаз	blaugrau
Unveränderl. Kennzeichen invariable distinguishing marks marques permanentes Несъёмные особые приметы	fehlen
Veränderliche Kennzeichen variable distinguishing marks marques variables Временные особые приметы	fehlen
Bemerkungen Remarks Remarques Замечания	keine

Fingerabdrucke / Fingerprints / Empreintes / Отпечатки пальцев Rechte r. Zeigefinger Index finger Index digit Ringfinger Ring finger Ring digit Mittelfinger Middle finger Middle digit	
Lukács Antal (Unterschrift des Kennkarteninhabers)	
den 9. September 1946	
(Ausstellende Behörde) (Unterschrift des ausstellenden Beamten) Polizei-Ordnungsamt	
Gebühr 1. RM.	

Lukács Antal német személyazonossági igazolványa

Ami ezután történt velünk, az szinte hihetetlennek tűnt. Megkaptuk három hónapra az élelem-jegyeket a Közellátási Hivataltól, és később a ruházati jegyeket is, ami óriási fordulat volt az életünkben. Felnézünk az égre: „Istenem, csodát tettél velünk!” Nem is olyan régen még géppisztollyal őriztek, egyik veszélyből a másikba csöppentünk. Aztán két hontalan vándor voltunk a kilátástalanságban. Most úgy élhetünk, mint szabad német állampolgárok. Ezt tartom igazi isteni gondviselésnek!

A továbbiakban éltük könnyű napjainkat, jobban kezdtük bírni a munkát. Egy közös étkezdébe járogattunk ebédelni, csak az volt a gond, hogy nagyon szűkre szabták a napi adagot, mindig meg kellett duplázni, hogy érezhessük, hogy egyáltalán ettünk valamit. Nem meglepő ez, hiszen azelőtt nagyon ki voltunk éhezve. A munkatársaink sokszor figyelmeztettek, hogy spóroljunk jobban a jegyekkel, mert hamar elfogy, és utolsó hónapokban éhen halunk. Ezzel mi is tisztában voltunk, de csak arra gondoltunk, hogy majd valahogy lesz akkor is.

Egyik alkalommal egy érdekes és egyben tanulságos dolog történt. A svábok megverték egy szintén sváb kitelepítettet. Megkérdeztem tőlük, hogy miért tették ezt. Elmesélték, hogy otthon, Magyarországon benne volt az illető a kitelepítő bizottságban, mint főnök, vezető. Ő és társai írták össze a kitelepítendő családokat, de a bizottság egy idő után megtudta, hogy ennek az embernek olyan tevékenysége volt a múltban, ami nem egyezett az akkori törvényekkel. Ezért őt is kitelepítették az országból, és pont a többi kitelepített közé került. Ezért érdemelte meg a verést. A nevét is megemlítették: Folmeg Ferenc volt Székesfehérvárról. A végén kitudódott, hogy ő annak a Folmeg Lajosnak a testvére, akinél dolgoztam Budapesten, mint segéd, 1941-ben.

Teltek-múltak a munkásnapjaink, egyik napon egyszer csak megjelent egy komoly kinézetű úriember. Összehívott és tudatta velünk, hogy az Amerikai Katonai Parancsnokság megbízottja, és az a feladata, hogy mesterembereket szerezzen a laktanya javítására, karbantartására. Elmondta, hogy a következő feltételeket biztosítják: jó civil fizetés, élelmezés, ruha, lakás, három évi szerződés, utána amerikai állampolgárság. Hihetetlen volt, hogy még nagyobb szerencse is kínálkozik életünkben. Sok tanácskozás után az ott lakó fiatalok közül többen is jelentkeztek, feliratkoztak, és az ő biztatásukra, mi is jelentkezünk. Vártuk a további eseményeket.

Folytatódott tovább a kőművessegéd-munkánk. Közben kiderült, hogy a város szélén létezik egy magyar szabad tiszti fogolytábor. Természetesen felkerestük és kapcsolatba léptünk velük. Megtudtuk, hogy hazatérésre készülnek. Ők is megkérdezték tőlünk, hogy kik vagyunk, honnan jöttünk, mi a szándékunk a továbbiakban. Természetesen elmeséltük, hogy az angol zóna zárt fogolytáborából szöktünk meg, és veszélyes, kalandos út után Stuttgartba érkeztünk, ahol most jelenleg dolgozunk, és ahol a vállalati vezetőség segítségével megszerztük a német állampolgárságot, ezzel pedig az élelmiszerellátást. Azt is elmeséltük nekik, hogy egy másik szerencsés helyzet is kilátásban van, ugyanis feliratkoztunk az amerikai laktanyák javítására, mint építőipari szakmunkások, és felsoroltuk, hogy milyen hihetetlen jó előnyökkel járna ez a munka. Miután ezt elmeséltük, kikértük a tanácsos tisztek véleményét arról, hogy mitévők legyünk: a jónak ígérkező életet válasszuk vagy a hazát? Megkérdezték tőlünk:

- Él-e magukban honvágy, hiányzik-e családjuk, szülőföldjük? Mert ha igen, akkor a hazát válasszák! Ha itt maradnak, sok nehézséggel kell megbirkózniuk. Mindkét nyelvet meg kell tanulni és be kell illeszkedni abba a társadalomba. Ezt jól gondolják meg, mert ha hazamenésre szánják magukat, akkor most van lehetőség arra, hogy velünk jöjjenek. Ausztriáig megvannak a terveink és a lehetőségeink, csak éppen ki kell várjuk azt az időt. Naponta jöjjenek érdeklődni.

Ettől kezdve nagy fejtörést okozott nekünk ez a kérdés. Menjünk vagy maradjunk? Éjjel-nappal ez a gondolat foglalkoztatott.

Egy pár nap múlva megérkezett az amerikai megbízott. Elmondta, hogy el van intézve minden, levisz Münchenbe, ott majd beosztanak a munkahelyre. Mi ketten, Dózsa Kálmánnal visszamondtuk az ajánlatot. Annyit mondott nekünk csak:

- Nagyon sajnálom magukat, mert az életben soha nem fognak találkozni még egy ilyen szerencsés ajánlattal. Én határozottan ismerem ezt az életmódot. Meg fogják bánni, hogy így döntöttek.

Így váltunk el. Hogy igaza volt-e, nem tudhatom, mert mi a hazamenést választottuk.

Tovább teltek a munkásnapjaink. Ahogy a tisztekkel meg volt beszélve, minden este elmentünk érdeklődni. Az egyik este azzal a hírrel jön Kálmán, hogy a tisztek üzenik, hogyha szándékunkban van a hazamenés, akkor éjjel menjünk oda. Fogadtak egy teherautót

pótkocsival, 37 márka fejenként az útiköltség. Ez az autó fog elvinni a passzai elbocsátó fogolytáborba. Mindent titokban csináltunk. Elvet-tük a kis, pokrócból készített táskánkat, és elindultunk. A munkatársak észrevettek, megkérdezték:

- Hová mentek?

- Megyünk a Bunker Szállóba aludni - hazudtuk, hogy ne legyen feltűnő a távozásunk. Ez volt az a hely, ahol 1 márka volt egy éjszaka

A szálloda helyett a tiszti szállóba vezetett utunk. Útközben sikerült még valamennyi élelmet venni jegyre. Mikor megérkeztünk, már ott volt a teherautó. Segítettünk felpakolni a tisztek csomagjait, ugyanis ők családosok voltak és elég sok csomagjuk volt. Hajnalban elindultunk. Búcsút intettünk Stuttgartnak, Németországnak, a német állampolgárságnak és a megígért amerikai állampolgárságnak is. A sok mögöttünk álló szenvedés, izgalom és göröngyös út már csak emlék volt számunkra, de nekiláttunk egy másik nehéznek ígérkező útnak Passau felé. A szívünk hazafelé húzott.

Estére megérkeztünk Passaubá, ahonnan a foglyokat hivatalos formában engedték haza, elbocsátó tábornak mondták. Megtudtuk, hogy már két szerelvény elment Magyarországra, de az indulások között napok telnek el. A harmadik szerelvény is megtelt emberekkel, ezért a tisztek megpróbálták intézkedni a további szállítás ügyében. Mindenki türelmetlen volt, szeretett volna minél hamarabb elindulni. A negyedik szerelvényre várni kellett volna több napot, de azt már nem vártuk meg. Másnap kimentünk az állomásra és megdöbbenve láttuk, hogy a szerelvényeknek csak fele érkezett meg, így a hivatalosan beosztott foglyoknak csak fele fért fel a vagonba, mi is köztük voltunk. Több fogoly, köztük mi is, kiszemeltünk egy laposabb tetejű kocsit. Fűvet és drótot vettünk magunkhoz, felmáztunk, a fűvet elterítettük és kikötöttük magunkat. Úgy nézett ki a szerelvény, mint egy méhekkal teli kaptár. Vártuk az indulást, de ez nem következett be, ugyanis jött egy amerikai katonatiszt, aki a szerelvényért felelős tiszt volt, és leszállított mindenkit, aki nem volt hivatalosan beosztva. De amikor a tiszt elhaladt, mi újra felmáztunk a vagonokra. Ez a művelet megismétlődött háromszor is. Mikor már látta, hogy nem hallgatunk rá és nem tud mit kezdeni velünk, akkor kijelentette, hogy felelősséget nem vállal értünk, és élelemmel sem tud segíteni. Ez sem riasztott vissza, úgyis elleptük a vagonokat. Nekem és a barátomnak sikerült egy

fékezőfülkét elfoglalni, ez biztonságosabb volt, mint a vagon teteje. Nem sok idő múlva elindult a szerelvény Magyarország felé.

A következő állomáson egy kellemes meglepetés ért minket. A szerelvényparancsnok kiharcolta az állomás vezetőségétől, hogy még három tehervagont csatoljanak a szerelvényhez. A parancsnoknak ez a tette nagyon jó benyomást keltett bennünk, tűrhetőbbé vált az utazás.

Továbbment a vonat Magyarország irányába. Elértük az amerikai–oros zónát, és ott kitolták a szerelvényt egy mellékvágányra. Ott tartottak bennünket két napig. Ez a stagnálás jól jött nekünk, ugyanis volt alkalmunk a közeli gyümölcsösökből, veteményesekből egy kis élelmet szerezni. „Jó hírünk” hamar elterjedt, és az osztrák rendőrség körbevette a szerelvényt, és még WC-re is puskával kísérték. A végén kiderült, mi volt a magyarázata annak, hogy ilyen sokáig állt a vonat: az oroszok akadékoskodtak, nem akarták továbbengedni a vonatot, de végül az amerikai tisztnek sikerült elérnie, hogy továbbinduljunk Magyarországra. Közben olyan hírek keringtek, hogy az előző vonatot Oroszország felé irányították, de hála Istennek velünk nem így jártak el.

A további utazásunknak akadálya nem volt. Elértük a magyar határt, Ágfalvát, a Sopron közelében lévő határátkelőt. Ott váratlan esemény történt velünk. Megjelent egy román katonai küldöttség, végigjárták a szerelvényt, és felszólítottak, hogy akik Romániába akarnak utazni, azok szálljanak le. Ők majd összeírják ezeket a személyeket és külön átviszik Romániába, mert így hamarabb hazaérnek, ugyanis a magyar hatóságokat így kikerülik. Ezt a lehetőséget örömmel elfogadták a Romániába hazakészülő foglyok, viszont én „nagy gondba estem”. Mondom Dózsa Kálmánnak:

- Te Kálmán, én nem akarok ilyen könnyen elválni tőled. Megyek a magyarországiakkal tovább. Pesten akarok maradni pár napig.

A háború előtt ugyanis másfél évig Pesten dolgoztam, sok ismerősöm volt, és rokonaim is éltek Budapesten. Szerettem volna közülük néhányval találkozni.

Így hát a vonaton maradtam. A többi fogoly, aki élt a lehetőséggel, le is szállt, kb. 20-30 főből álló csoport alakult ki belőlük. Egyenként behívták az állomási irodába, felírták minden személynek az adatait, és a személyes tárgyaikat elvették tőlük, azzal az indokkal, hogy a

magyar hatóság el ne kobozza, és majd ha Romániába érnek, visszaszolgáltatják. Minket továbbszállítottak Kaposvárra.

Kaposváron a magyar hatóság elkísért egy vizsgálotáborba. A vizsgálobizottság azt próbálta kideríteni, hogy volt-e közülünk valaki Szálasi önkéntes katonája, és a hunyadista önkéntes hadsereg tagja. Rám került a sor, előállítottak, behívtak a terembe. Rám förmedt az egyik vizsgáló, majd azt mondja a kollégájának:

- Megismerem ezt a fasisztát! Önkéntes hunyadista volt.

- Nem voltam - mondtam neki, erre ő megint rám kiabált, hogy álljak arccal a falnak fél lábon, amíg meg nem mondom az igazat. Újra kérdezett, én meg újra nemmel válaszoltam. Erre fel azt kérdezi:

- Mivel tudod bebizonyítani, hogy nem voltál hunyadista?

- A halálcédulával - feleltem. Katonai nyelven dögcédulának nevezték, ez tartalmazta a katonai egység nevét és számát, valamint az egyén személyes adatait. Ez valójában egy kis alumínium dobozka volt, melyet nyakunkba akasztva kellett hordani, ezt ki lehetett nyitni és benne voltak az adataink. Megmutattam ezt a „cédulát”. A következőket tartalmazta: Első Székely Hegyi Tüzér Pótosztály, Csikszereda. Erre fel azt kérdezi tőlem:

- Te székely vagy?

- Igen, az vagyok.

- El vagy bocsájtva.

Ugyanígy sikerült sorstársamnak, Kálmánnak is. Ő is megkapta az elbocsátó igazolványt, mely egyben utazási engedélyt is tartalmazott Budapestig.

- Na, Kálmán, újra szabadok vagyunk. Reméljük örökre!

A vonattal megérkeztünk Budapestre, a Kelenföldi állomásra. Ott, a vöröskeresztes konyhán elláttak meleg étellel, és adtak egy három napos utazási jegyet, ami érvényes volt minden városi közlekedési járműre. Mondtam Kálmánnak:

- Ezt a kedvezményt ki kell használjuk és körbejárjuk az egész várost. Én nagyjából ismerem Budapestet. Látni akartam én is utoljára, búcsúzóul.

A harmadik ott töltött napunkon azt mondja Kálmán:

- Anti, el kell váljunk. Akárhogy is fáj, ez a vége. Mást nem tehetünk.

Fájó szívvel és könnyes szemmel váltunk el egymástól. Tudtuk, hogy egy örök barátság szövődött, és megfogadtuk, hogy ezt fenntartjuk továbbra is. Így hát elbúcsúztunk egymástól.

Így lett vége a sokszor veszélyes, szenvedésekkel teli, kalandos katona-fogoly életünknek. Kálmán hazament Kiskunhalasra a szüleihez. A sors úgy hozta, hogy soha többé nem találkoztam Kálmánnal. A kétezres évek elején egy közösségi portálon (IWIW) érdeklődtünk utána, és egy rokonától tudtuk meg, hogy pár éve elhunyt.

Én maradtam még Pesten, felkerestem a régi mesteremet. A mesterem nemcsak hogy jól fogadott, hanem egyenesen megpróbált rábeszélni, hogy maradjak ott. Elég jó anyagi feltételekkel csábított, de én nem tudtam biztos választ adni neki, ugyanis a haza és a család hiánya, a hozzájuk való hazatérés gondolata határozta meg addigi döntéseim sorozatát is, és tartottam magam ehhez a döntéshez.

Ezután elmentem a vöröskeresztes konyhára ebédelni. Közben megérkezett egy csoport hadifogoly is. Kérdeztem tőlük, hogy honnan jöttek. Nagyon felháborodottan mesélték, hogy a határon a román küldöttség becsapta őket. Rájöttem, hogy ez az a csapat, akit a románok leszállítottak a vonatról a magyar határnál, olyan indokkal, hogy megkönnyítik hazajutásukat. Elmesélték, hogy a románok, miután elvették értéktárgyaikat, eltávoztak, s többet vissza se tértek. Elvittek minden iratot is, ami nélkül tovább utazni nem tudtak. A vasúti vezetőség és a vöröskeresztesek segítettek rajtuk, ők intézkedtek ez ügyben, de majdnem három napba telt, míg tovább jöhettek. Ekkor ébredtem rá, hogy talán egy isteni sugallatnak köszönhetem a döntésemet, hogy nem szálltam le a vonatról én is.

Ez a csoport hadifogoly a vasútállomás melletti vöröskeresztes konyhán ebédet kapott, utána elkísértem őket a román követségre, ahová az utazásukhoz szükséges iratok ügyében mentek. (Ekkorra az én irataim már el voltak intézve.)

Útitervből nem maradhatott ki a tatabányai Izsák Ferenc meglátogatása sem. Ő volt az, akivel legelőször Csíkszeredában találkoztam, mint újonc katona. Megpróbáltam valamilyen úton-módon eljutni Tatabányára. Pénzem nem volt, így kénytelen voltam felkeresni a vöröskeresztes főnöknőt és segítséget kérjek tőle, hogy találkozhassak a régi bajtársammal. Nagyon jó indulatú nő volt, rögtön azon volt, hogy nekem segíthessen. Elvitte az utazási igazolványomat az állomásfőnök-

höz, ott ráírták, hogy Budapest–Tatabánya és le is pecsételték. Ez a jóindulatú segítség nagyon megnyugtató és boldoggá tett. Felültem a vonatra, elindultunk. Közben jött az ellenőr és megmutattam neki az igazolványt, ami egyben a jegy is volt. Nagy meglepetésemre azt mondta, hogy ez nem érvényes papír az utazáshoz. Elvette tőlem, de én ragaszkodtam az igazolványomhoz, mert ez a hazatérésemhez szükséges irat, nem hagyhattam! Hazugsággal sikerült végül meggyőzőnöm: azt mondtam, hogy a szüleimet keresem, mert azt hallottam, hogy kimenekültek ide Magyarországra. A végállomáson visszakaptam az igazolványomat.

Emlékeztem Ferenc pontos címére, fel is kerestem a Kiskert utca 13. számot. Az édesanyját találtam otthon.

– Ferit keresem. Itthon van-e Tatabányán? – ez volt az első kérdésem.

– Miért keresi? – kérdezte gyanakodva.

Én kezdtem mesélni, hogy együtt voltunk katonák Sopronban, és azután elváltunk, és azóta se tudok róla semmit. Elmondtam, hogy én fogságból szabadultam, és eljöttem meglátogatni, hogy megtudjam, mi történt velem. Azt mondta, hogy estefele ér haza a fia, ha akarom, várjam meg. Behívott, de úgy éreztem, hogy kicsit gyanakodva, hidegen fogad. Egy pár óra múlva egyszer csak nyílt a kapu, belépett Feri. Meglátott, felém rohant és örömkönnnyekkel üdvözöltük egymást. Ezt látva az édesanyja teljesen megváltozott, és ettől a perctől kezdve szívesen látott vendégként kezelte. Mi sem bizonyítja jobban: három napig el sem engedtek. Volt miről mesélni bőven: katonaság, háború, fogság, éhség, fázás, halálfélelem, szenvedés. Mindketten nagyon hálásak voltunk a Jóistennek, hogy élve, egészségesen átvészeltük ezt a borzalmas időszakot. Távozásomkor felpakoltak bőven élelemmel, sőt pénzt is kaptam tőlük az útra. Kikísértek az állomásra, akárcsak egy családtagtól, úgy búcsúztak tőlem el.

Folytattam utamat Budapest felé. Útközben hallottam, hogy a másik vagonban nagy a vidámság, énekszó hallatszott. Kíváncsiságból átmentem, hogy nézzek körül, kik azok, mi ez a vidámág. Óriási meglepetés ért, mikor megláttam, hogy a sok fogoly között azok a táborbeli fogolytársaim is jelen vannak, ahonnan megszöktünk Németországból, sőt olyan foglyok is voltak ott, akikkel aznap azon a bizonyos teherautón együtt voltunk. Elkezdünk beszélgetni. Elmondták, hogy szökésünk után a főkapunál háromszor is újraszámolták a létszámot,

mert az őrség nem hitte el, hogy kettő hiányzik. Több, velünk kapcsolatos információt nem mondtak.

Megérkeztünk a Kelenföldi pályaudvarra. Elkísértem fogolytársaimat a vöröskeresztes konyhára, együtt megebédeltünk, aztán szét is váltunk, mert nyilván ők is alig várták, hogy hazakerüljenek. Én továbbra is maradtam Budapesten, és néhány napra alkalmi munkát vállaltam, hiszen pénz kellett a hazautazáshoz.

Ezután csatlakoztam egy Romániába hazautazó fogolycsoporthoz. Mikor elértük a magyar-román határt, arra lettem figyelmes, hogy egy asszony hangosan kiáltozva kérdezi, hogy van-e valaki csiki vagy csíkmegyei. Én jeleztem neki, hogy csíkszeredai, pontosabban csíksomlyói vagyok, és kíváncsisággal vártam, hogy mit szeretne mondani. Nagyon megörvendett és elmondta, hogy ő a somlyói Petres János felesége, és megkért, hogy ha valamikor találkoznék vele, mondjam meg Jánosnak, hogy ő itt van letelepedve egy faluban (a falu nevét elfelejtettem), és ha akar találkozni, keresse fel őt itt. Elmondtam neki, hogy találkoztam Jánossal a fogolytáborban, és üzente az otthoniaknak, hogy életben van, és ott van az angol fogságban. Ezután elváltak az újtjaink az asszonnyal.

A magyar-román határt elhagyva, újból hatósági kísérettel haladtunk Arad felé. Aradra való megérkezésünk után elhelyeztek egy nagy teremben, ott töltöttük az éjszakát. Reggel megkezdődött a kihallgatás a katonai tevékenységünkről. Nem találtak kifogásolni valót, így megkaptam az elbocsátó iratot, ami érvényes volt az utazásra. Végre utolsó utam előtt álltam, az úticél most már az otthonom, Csíkszereda volt. Sepsiszentgyörgyön elváltam két volt fogolytársamtól, s tovább egyedül utaztam. Éjjél tájt érkeztem meg Csíkszeredába. A szeredai állomásról gyalog folytattam utamat Csíksomlyó felé. Feltűnt, hogy egészen hazáig egy emberrel sem találkoztam, mintha kihalt volna minden. Útközben végig gyötört az érzés, hogy vajon ki fogad otthon. Kivel fogok találkozni? Kivel nem fogok találkozni? 1946. október havában voltunk, 25 hónap telt el, amióta elmentem itthonról, azóta lezajlott egy katasztrofális háború, mely sok nyomort, szenvedést hagyott maga után. Mi lehet a családommal? Soha-soha semmi hírt nem kaptam róluk.

Hazaértem Somlyóra. Álltam az ajtó előtt, nem tudtam egyből kopogtatni, nagyon erős érzések kavartak bennem. Végül bekopog-

tattam félve az ajtón. Elmondhatatlan jó érzés volt, mikor apám és anyám kinyitották az ajtót. Meg sem tudtunk szólalni, csak sírtunk és örültünk. Aztán ez volt az első kérdésem:

- Ki hiányzik a családból?

- Jóska bátyád - feleli apám -, még csak őt várjuk haza. A család többi tagja hazakerült.

Közel hetven évre rá tudtam meg, egy internetes portálról (<http://www.hadifogoly.hu/web/hadifogoly/index>), hogy Jóska bátyám Oroszországban, a Krím-félszigeten halt meg 1945-ben, 25 éves korában, mint hadifogoly. Áldozatul esett abban az értelmetlen, érthetetlen, embertelen háborúban.

Az utolsó soraimban még megemlíteném, hogy egy érdekes meglepetés ért a következő nap, mikor megjelent a házunknál Petres János, az a fogolytársam, aki megkért, hogy ha hazaérek, értesítsem szüleit, hogy életben van, és akinek a feleségével a határon találkoztam. Mesélni kezdtünk egymásnak, és kiderült, hogy míg mi Kálmánnal az

amerikai zónában tartózkodtunk, addig őket a fogolytáborból hivatalosan elengedték és hazaszállították, így neki pár nappal hamarabb sikerült hazajutni, mint nekem. Ez alkalommal át is adtam neki felesége üzenetét, amit a román-magyar határon rám bízott. János egy pár nap múlva el is távozott, többé nem találkoztunk.

Itt ér véget az én históriám.

Hálával tartozom az isteni gondviselésnek, hogy egészségesen hazasegített 25 nehéz hónap után.

Külön azt is meg szeretném köszönni a Jóistennek, hogy a történetek után 70 évre leírhattam az átélt eseményeket, melyeket a sors reám szabott.

Csíkсомlyó,

2016. szeptember-október

Lukács Antal idős kori képe